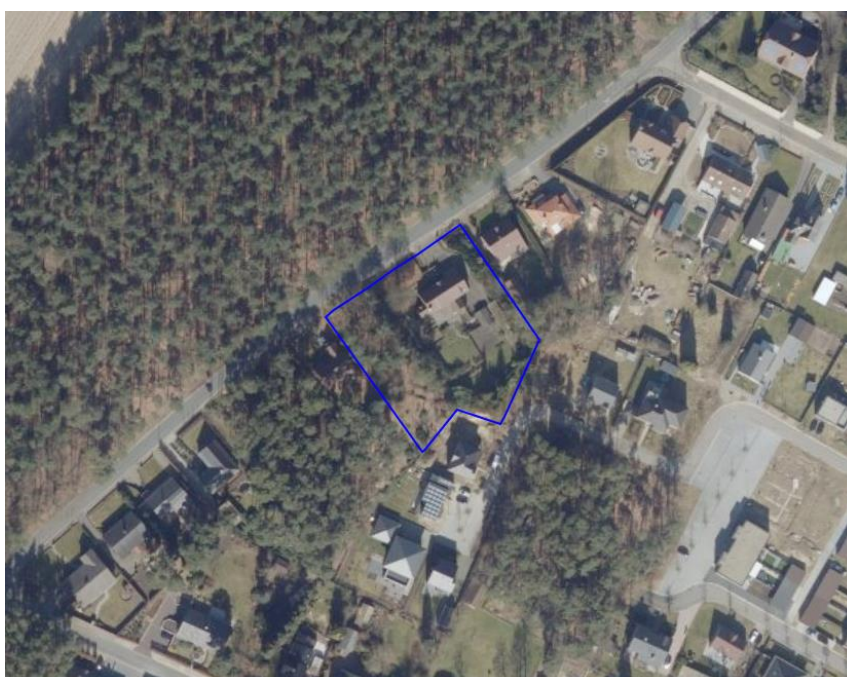

Archeologienota

HECHTEL-EKSEL (Eksel), Diestersebaan 34

Programma van maatregelen

2017A272

HAAST

Historisch en Archeologisch Advies, Studies en Toegepast onderzoek

Rik van de Konijnenburg
Grauwe Torenwal 6/00/1
B-3960 Bree (BE)
Mob. 0496 209 018
e-mail: rik@konijnenburg.com

Haast-rapport 2017-09/ wettelijk depot: D/2017/12654/9
Verwijzing: VAN DE KONIJNENBURG, R., (2017), Archeologienota, Hechtel-Eksel (Eksel), Diestersebaan 34, verslag van de resultaten HAAST-rapport 2017-09, Bree, D/2017/12654/9

© 2017 HAAST bvba, *Grauwe Torenwal 6/00/1, B-3960 Bree*

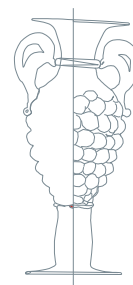
Foto's: HAAST – Rik vd Konijnenburg (tenzij anders vermeld)

Tekeningen: HAAST (tenzij anders vermeld)

Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd en/of openbaar gemaakt worden door middel van druk, fotokopie, microfilm of op welke wijze ook, zonder voorafgaandelijke schriftelijke toestemming van de uitgever.

Wettelijk depot: D/2017/12654/9

Copyright reserved. No part of this publication may be reproduced in any form, by print, photoprint, microfilm or any other means without the permission from the publisher.

INHOUD

Programma van maatregelen uitgesteld vooronderzoek	
1. Administratieve gegevens	4
2. Aanleiding van het vooronderzoek	6
3. Resultaten van het vooronderzoek zonder ingreep in de bodem	7
4. Vraagstelling en Onderzoeksdoelen	10
5. Onderzoeksstrategie en -methode	10
6. Onderzoekstechnieken	10
7. Voorziene afwijkingen ten aanzien van de Code van Goede Praktijk	10
8. Lijst met afbeeldingen	11
9. Bibliografie	11

Programma van maatregelen

1. Administratieve gegevens

Projectcode: 2016A272

Nummer wettelijk depot: D/2017/12654/09

Naam en erkenningsnummer archeoloog: Rik van de Konijnenburg, Grauwe Torenwal 6.001, 3960 Bree – erkenning OE/2015/00041

Naam en adres van de opdrachtgever: Dhr. en Mevr. Vanduffel Deckers Luc
Diestersebaan 34, 3940 Hechtel – Eksel, Contactpersoon: Marc Vanhove, Landmeter expert,
LAN040461 Noordervest 39 - 3990 Peer Tel. + Fax.: 011/63.43.31

Locatiegegevens

Provincie: Limburg

Gemeente: Hechtel - Eksel

Deelgemeente: Eksel

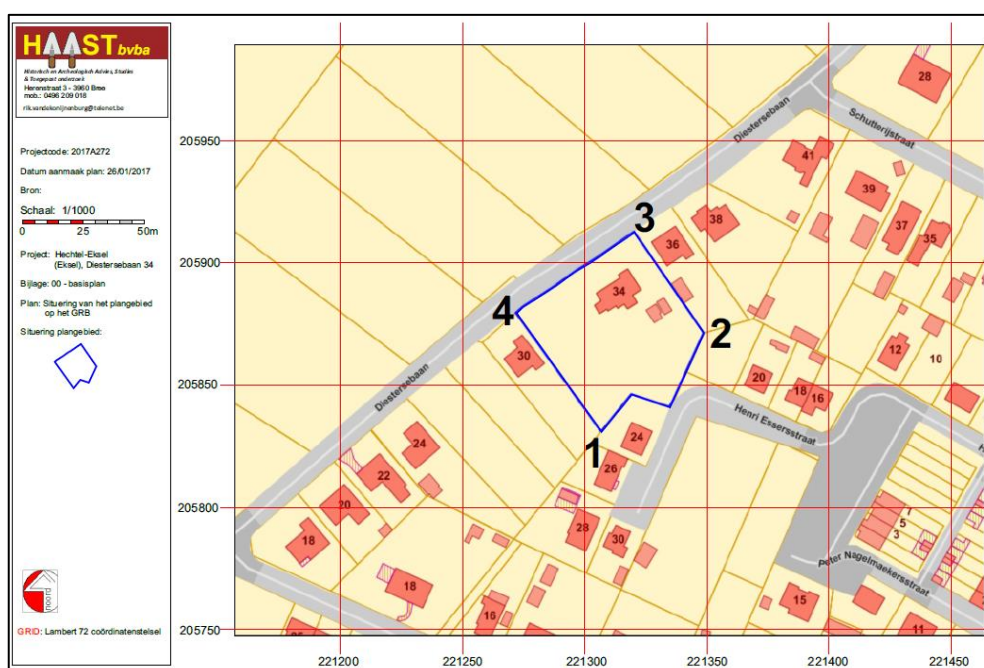
Adres: Diestersebaan 34

Toponiem: Paardskerkhof

Bounding box

Nr	X	Y
1	221306.350	205830.630
2	221348.380	205872.010
3	221318.794	205913.772
4	221269.977	205879.279

Afb. 1: Bounding Box

Het projectgebied omvat 2 kadastrale percelen: Hechtel-Eksel, afdeling 2 Eksel, Sie A, percelen en 377f (woning, opp = 174 m²) en 377h (tuin, opp = 3432 m²) De totale terreinoppervlakte bedraagt 3606 m².

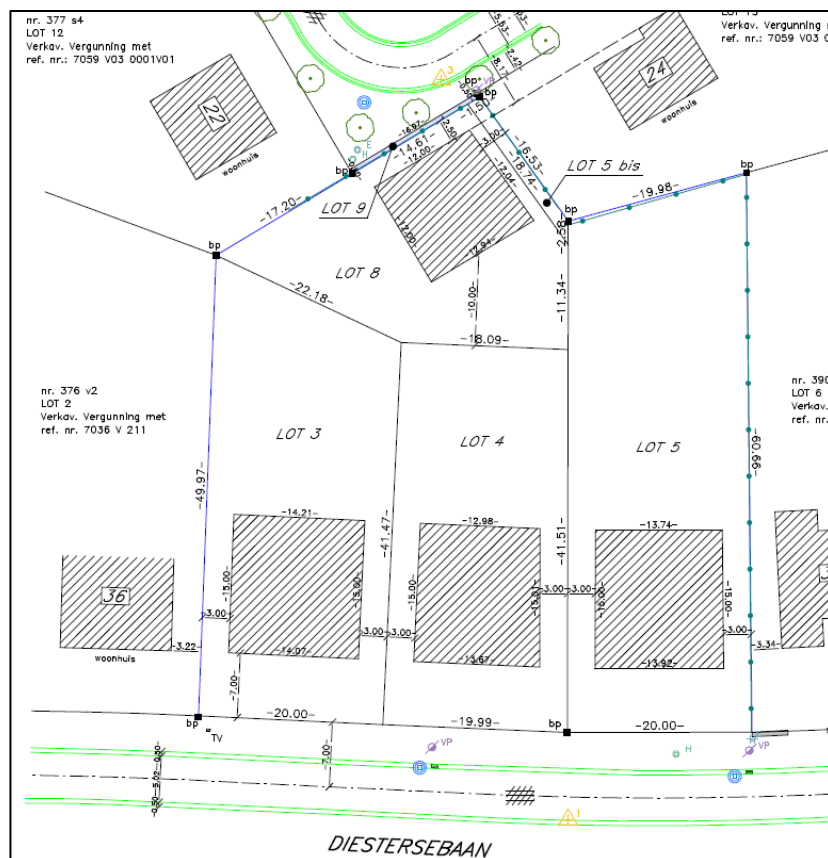
2. Aanleiding van het vooronderzoek

Het terrein, in totaal 3606 ca groot omvat nu twee kadastrale percelen; Hechtel-Eksel afd. 2 Eksel, sectie A 377f (woonhuis) en 377h (tuin). Bedoeling is middels de aanvraag van een verkavelingsvergunning het terrein op te splitsen in 4 nieuwe kavels waarvan 3 gelegen aan de Diestersebaan en 1 aan de Peter Nagelmaekersstraat.

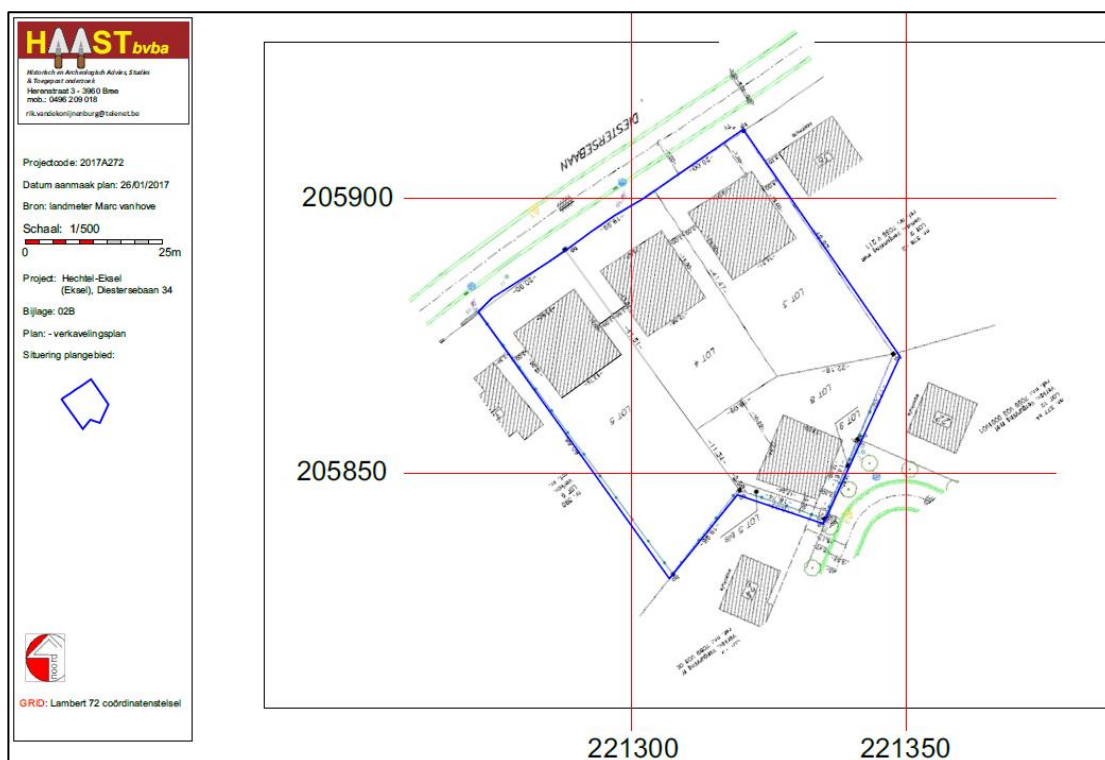
In de verkaveling worden geen wegeniswerken voorzien net zo min als voorafgaande werken voor nutsleidingen aangezien zowel de Diestersebaan als de Peter Nagelmaekersstraat uitgeruste wegen zijn. Uitraard zullen, als de woningen gebouwd worden, inritten worden aangelegd en nutseidingen naar de woningen worden aangelegd, maar daar bestaan nog geen plannen van aangezien eerst een verkavelingsvergunning en sloopvergunning dient verkregen te worden.

Aan de Diestersebaan zal het terrein, gelet de steile helling aan die straat, geëgaliseerd worden zodat een zachte helling ontstaat vanuit de straat naar het bouwperceel.

Afb. 3: verkavelingsplan zoals aangereikt door landmeter Vanhove

Afb. 4: georefereneerd verkavelingsplan

3. Resultaten van het vooronderzoek zonder ingreep in de bodem

Het gebied heeft potentieel aan archeologische verwachting aangezien het gelegen is in beschermend stuifzandgebied (landduinen) op redelijk korte afstand van de dorpskern van Eksel. De geschiedenis van de gemeente Eksel gaat terug tot de vroege middeleeuwen. De vondsten van fragmenten van Harpstedt urnen en sporen van middeleeuwse landbewerking en spiekers, vooral deze laatste vondsten op CAI-locatie 163089, wijzen op de ontginning van de heide rond de dorpskern. Maar, uit de situering van het projectgebied op de Ferrariskaart lijkt het projectgebied op de rand te vallen van een duinenrij en de aansluitende heide. De aanwezigheid van duin wordt ook bevestigd door de bodemkaart waarop het terrein gekarteerd staat als X.

Het projectgebied bleef bebost tot 1979. Die bebossing was een gevolg van een wet uit 1845 waarmee besloten werd tot bebossing van deze gebieden ter voorkoming van verdere verstuing van de duinen.

Dit lijkt allemaal interessant voor het aantreffen van archeologisch interessante (nederzittings)sporen. Maar er is een gebrek aan water in de onmiddellijke omgeving van het projectgebied. De dichtst bij zijnde waterloop, de Gortergracht, bevindt zich op ca. 1,8 kilometer ten noorden van het projectgebied. De andere, grotere waterlopen zoals de grote Nete en de Bolissenbeek liggen op 4 kilometer en meer van het projectgebied. Naar nabijheid van water is derhalve het gebied oninteressant als nederzittings- of kampplaats.

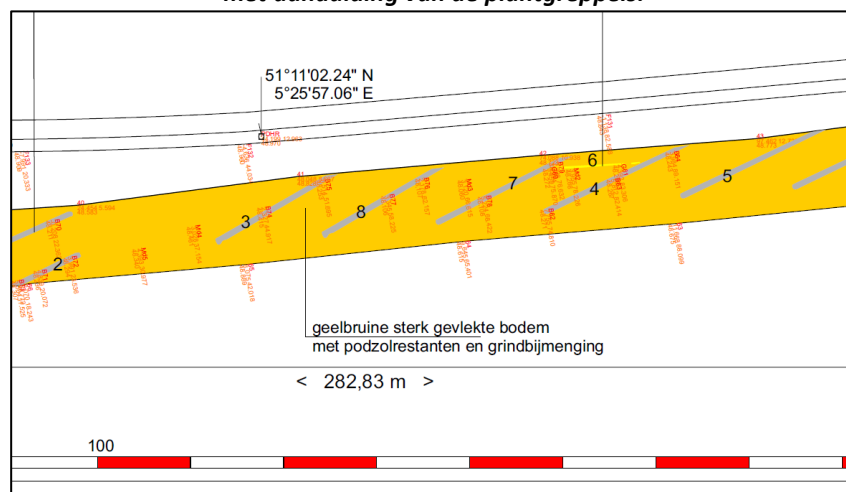
Het nog deels aanwezige microreliëf wijst ook op een redelijk geaccentueerd terrein met mogelijk restanten van heuveltoppen. In hoeverre het microreliëf ongeschonden bewaard bleef is niet duidelijk. Indien het terrein oorspronkelijk nogal heuvelachtig was, dan was ook dat een reden om deze plek niet uit te kiezen als nederzettings- of kampplaats.

Naar archeologische verwachting betekent dit dat het wat kijken in het ongewisse is. Indien het landschap inderdaad sterk heuvelachtig was en voornamelijk bestond uit duinen of uitlopers van duinen en onvruchtbare heide, en, bij gebrek aan water in de directe omgeving van het terrein, dan lijkt het eerder geschikt als jachtgebied dan als landbouwgebied of nederzettingsgebied.

Uit de Centraal Archeologische Inventaris zijn ook geen vindplaatsen bekend in de directe omgeving van het terrein. De bouwactiviteiten die er hebben plaatsgevonden hebben geen vondstmeldingen opgeleverd; er zijn bij bewoners van de wijk ook geen “verhalen” die wijzen op niet gemelde vondsten. Vondstlocatie CAI-163089 wijst op landbouwactiviteiten. Die locatie ligt binnen het op de Ferrariskaart al aangeduide gebied als zone met akkers en weiden terwijl het projectgebied zich op de heide bevindt. De aanwezigheid van bos bewijst weer dat dit gebied hoorde tot de in de 19de eeuw te bebossen zone om verstuuving van duinzanden tegen te gaan.

De aanplant van die bossen en later de bouw van een grote woning met bijgebouwen en aanleg van tuin, wegenis en nutsleidingen hebben ongetwijfeld ook hun sporen nagelaten in de bodem in de vorm van verstoringen. Alhoewel er geen plantpatroon op het terrein meer herkenbaar is in de nog aanwezige bomen, zijn deze ongetwijfeld zoals het in de 19de eeuw meermaals gebeurde aangeplant in rechte lijnen in plantgreppels zoals onder meer aangetroffen aan de Breughelweg in Overpelt. Daar was het terrein grotendeels gelegen in een t-Scf bodemserie en werden in mooie parallelle rijen plantgreppels aangetroffen van bebossing van het terrein¹.

Afb. 5: uittreksel uit het alle-sporenplan van de archeologische opgraving Overpelt – Breugelweg met aanduiding van de plantgreppels.

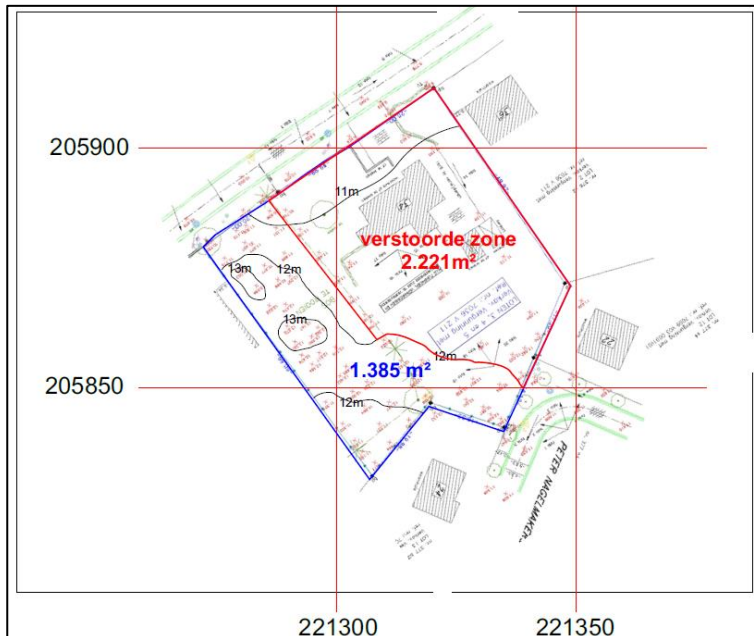

De aanplant van bomen in greppels heeft ongetwijfeld het bodemarchief verstoord ook omdat er geen of slechts een zeer dunne “beschermende” Ap-horizont aanwezig was.

¹ Van de KONIJNENBURG, R., 2012, ARCHEOLOGISCHE BEGELEIDING VAN WERKEN, site Overpelt - Breugelweg, HAAST rapport 2012-03, Project Couwberghs, KBIB, wettelijk depot, Bree

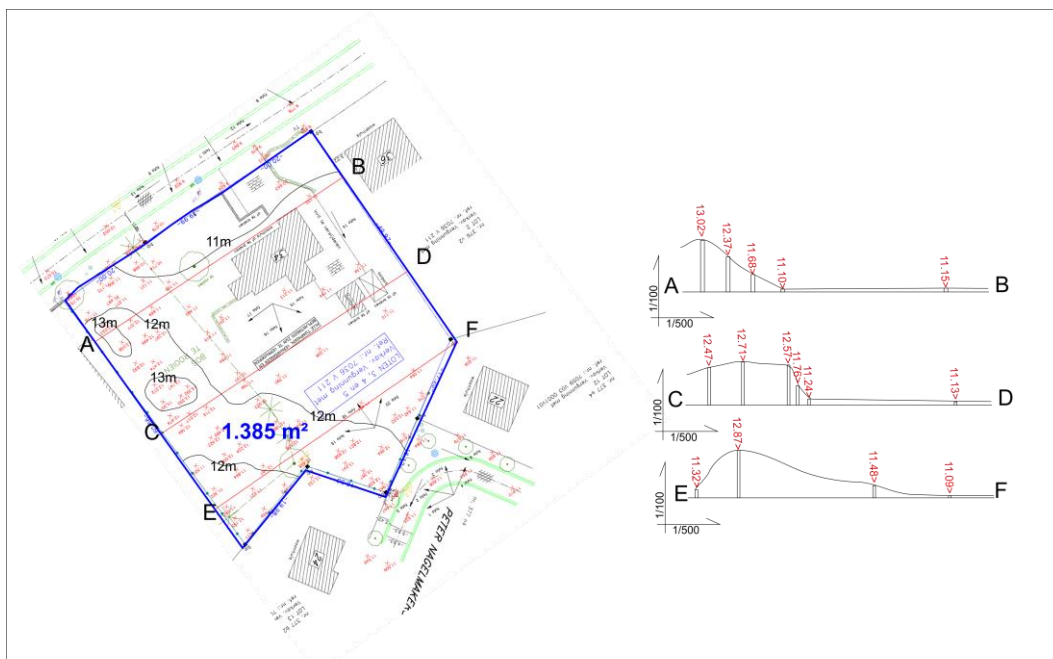
Naar archeologische verwachting betekent dit dat we misschien te maken hebben met een sterk verstoord terrein door de aanplant van bossen in de 19de eeuw en door de bouwactiviteiten in de jaren 1979 en later.

Maar, uit opmetingen van de bestaande toestand van het terrein en de terreindoorsnedes blijkt dat enkel het zuidwestelijke terreindeel ongeschonden bleef. De niveauverschillen zoals blijkt uit de terreinprofielen tonen duidelijk dat het gedeelte waarop de woning gebouwd werd sterk genivelleerd is. Er is zelfs een vorm van steilrand in de overgang van het bebouwde en ingerichte terreindeel en het bewaarde strookje bos.

Omgezet in oppervlakte is 2.221 m² verstoorde zone en rest en er strook van 1385 m² waar het oorspronkelijke microreliëf bewaard bleef.

Afb. 6: aanduiding verstoorde zone op het opmetingsplan van het projectgebied

Afb. 7: terreindoorsnedes op basis van de hoogtemetingen van de landmeter: hoogteschaal is 5x lengteschaal.

Potentieel op kennisvermeerdering

Het potentieel op kennisvermeerdering moet eerder laag ingeschat worden aangezien slechts 1385 m² van het totale projectgebied ongeschonden bleef bewaard. Maar, zelfs strookje grond kan geschonden zijn door de aanplant van bomen in raaien om zandverstuivingen tegen te gaan.

Afweging noodzaak verder onderzoek

Op basis van de gegevens uit dit bureauonderzoek kan niet met zekerheid gezegd worden dat het projectgebied effectief resultaten zal opleveren wat betreft archeologische kennisvermeerdering. Bovendien:

- Uit voorgaande blijkt het terrein – opmetingen van de beëdigde landmeter – 3606 m² groot te zijn en waardoor het gevat wordt door het Erfgoeddecreet art 5.4.2.
- 2221 m² werd na 1979 sterk geëgaliseerd en genilleerd voor de bouw van een woning en aanleg van tuin. Hierbij zal ongetwijfeld het duinzand volledig verwijderd zijn om te bouwen op stabiele ondergrond. Uit de terreindoorsnede blijkt dat mogelijk meer dan 1 m grond – misschien veel meer aar heuveltoppen waren – verdwenen is.
- Het beschikbare **1385 m²** grote terrein naast de bebouwde en aangelegde oppervlakte bevat nog het microreliëf, maar gelet op de eerder lage archeologische verwachting, de mogelijke verstoring door systematische aanplant van bomen in raaien, en overwegende de kostprijs van archeologisch veldwerk tegenover de te verwachten resultaten.

Het advies luidt dan ook: vrijgave van het terrein van verder archeologisch onderzoek.

4. Vraagstelling en Onderzoeksdoelen

a. Doelstellingen van het archeologisch onderzoek met ingreep in de bodem

Niet van toepassing gelet op de resultaten van het bureauonderzoek.

b. Te beantwoorden onderzoeksvragen

Niet van toepassing gelet op de resultaten van het bureauonderzoek.

5. Onderzoeksstrategie en -methode

Niet van toepassing gelet op de resultaten van het bureauonderzoek.

6. Onderzoekstechnieken

Niet van toepassing gelet op de resultaten van het bureauonderzoek.

7. Voorziene afwijkingen ten aanzien van de Code van Goede Praktijk

Niet van toepassing gelet op de resultaten van het bureauonderzoek.

8. Lijst met afbeeldingen

- Afbeelding1: Bounding Box
- Afbeelding 2: Kadastraal uittreksel 01/01/2015
- Afb. 3: verkavelingsplan zoals aangereikt door landmeter Vanhove
- Afb. 4: gegeorefereerd verkavelingsplan
- Afb. 5: uittreksel uit het alle-sporenplan van de archeologische opgraving Overpelt – Breugelweg met aanduiding van de plantgreppels.
- Afb. 6: aanduiding verstoorde zone op het opmetingsplan van het projectgebied
- Afb. 7: terreindoorsnedes op basis van de hoogtemetingen van de landmeter: hoogteschaal is 5x lengteschaal.

9. Bibliografie

AGENTSCHAP ONROEREND ERFGOED 2016: *Eksel, Inventaris Onroerend Erfgoed* [online], <https://id.erfgoed.net/erfgoedobjecten/122066> (geraadpleegd op 15 oktober 2016).

Beerten, K., 2006: *Toelichting tot de Quartairgeologische kaart, Kaartblad Mol 17*, Leuven.

Baeyens, L., 1975: *Bodemkaart van België, Verklarende tekst bij de kaartbladen Overpelt 32E en Neerpelt 19E*, Gent.

Baeyens, L., 1970: *Bodemkaart van België, Overpelt & Neerpelt 32E en 19E*, Gent.

Berendsen, H.J.A., 2011: *De vorming van het land*, Koninklijke Van Gorcum, Assen.

Databank Ondergrond Vlaanderen: <https://dov.vlaanderen.be>

IUSS Working Group WRB. 2006. *World reference base for soil resources 2006*. World Soil Resources Reports No. 103. FAO, Rome. ISBN 92-5-105511-4, p.72 ev

MENNEN, V., 2002, *Toponymie van Eksel, Nomina geographica Flandrica*, Studiën en monografieën uitgegeven door het Instituut voor Naamkunde te Leuven, Monografieën XVIII.

Van de KONIJNENBURG, R., 2012, *ARCHEOLOGISCHE BEGELEIDING VAN WERKEN*, site Overpelt - Breugelweg, HAAST rapport 2012-03, Project Couwberghs, KBIB - wettelijk depot, Bree

Van de Staey I. & Wesemael E. 2013: *Prospectie met ingreep in de bodem aan de Langvoor te Eksel (Hechtel-Eksel)*, ARON Rapport 172.

VAN DE KONIJNENBURG, R., (2016), *Archeologienota met uitgesteld onderzoek, Hechtel-Eksel (Eksel)*, Schutterijstraat 26, verslag van de resultaten HAAST-rapport 2016-32, Bree, D/2016/12654/32
Kadastrale gegevens: http://ccff02.minfin.fgov.be/cadgisweb/?local=nl_BE

De Centraal Archeologische Inventaris
www.geopunt.be voor de historische kaarten en luchtfoto's
www.onroerenderfgoed.be
<https://dov.vlaanderen.be>